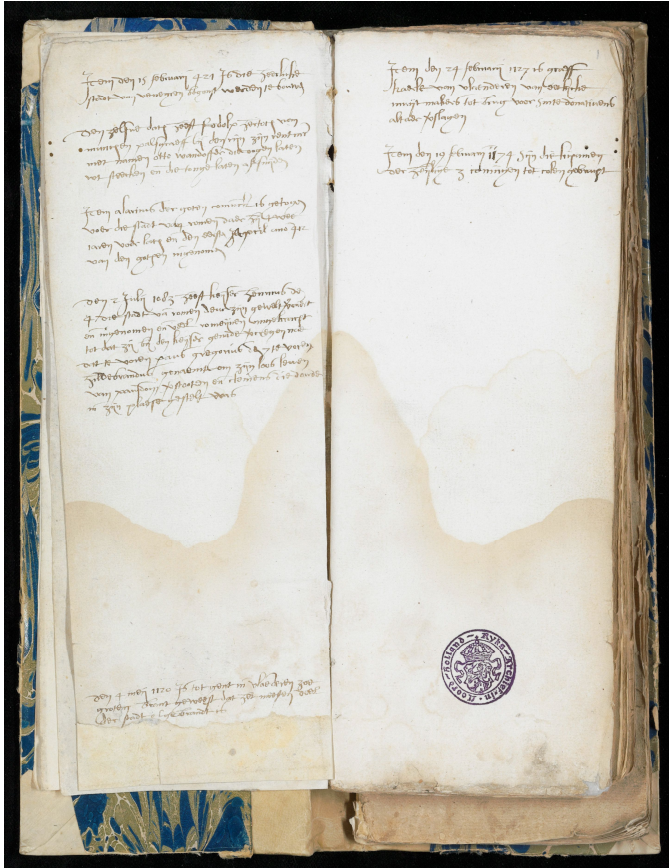

Kroniek over met name Alkmaarse gebeurtenissen over de periode 412-1690

Bron:
Stadsarchief Alkmaar 1325-1815, inv.nr. 282:
Regeringslijsten, bevattende tevens aantekeningen van gebeurtenissen. 1429-1692.

Transcriptiewerkgroep Regionaal Archief Alkmaar, 2017.

Inleiding

Het betreft hier een band met daarin een tweetal van elkaar te onderscheiden handschriften. Met potlood zijn later door een archivaris doorlopende folionummers op de beide handschriften aangebracht.

Het eerste handschrift is een register met regeringslijsten over de periode 1429 tot en met 1691, met her en der kroniekaantekeningen, bijgehouden door verschillende personen. De aantekeningen beslaan de periode grofweg 412-1690.

Zeker 4 verschillende handen zijn te onderscheiden (regeringslijsten tot 1541, 1541-1620, 1620-1635, en 1636-1691).

Het tweede handschrift, dat begint op folio 135, bevat blijkens een daar aangebrachte notitie, aantekeningen van D[irck] van Foreest. Met welke Dirk we hier te maken hebben is niet duidelijk. Blijkens de inventaris van de familie Van Foreest zijn er twee die in aanmerking komen, van de een is sprake tussen 1448-1482 en de ander leefde van 1527 tot 1596.

Ook dit handschrift bevat regeringslijsten (nu over de periode 1429-1470, met tussendoor allerlei kroniekaantekeningen. Hierbij is onder meer geput uit de in het Latijn geschreven Hollandse kroniek die bewaard wordt in de stadsbibrije van Alkmaar (een kopie van de kroniek van Jan Gerbrandsz van Leiden, met vele lokale meest Alkmaarse aantekeningen erin verwerkt).

De regeringslijsten zijn in onderstaande transcriptie standaard niet mee getranscribeerd. Er bestaan genoeg uitgaven van de regeringslijsten. We hebben ons beperkt tot de historische aantekeningen, behalve wanneer er een nauwe samenhang was tussen de historische aantekeningen en een regeringslijst.

Transcriptie

[op niet genummerd blad]

De tweede van dier name Roomsche keyser
gecooren.

[0v]

Item den 15 februarii 421 is die heerlicke
stadt van Venegien begonst werden te bouwen

den zelfve *datum* heeft Rodolp, hertoch van
Munchen, palsgraeff bij den Rijn, zijn *rentmeester*
met namen Otto Wandoffer die oogen laten
ut stecken *ende* die tonge laten afsnijden.

Item Alaricus der Goten *conninck* is getogen
voer die stadt van Romen daer hij twee
jaren voer lach *ende* den eerste april *anno* 412
van den Gothen ingenomen.

Den 2 julii 1083 heeft keyser Henricus den
4 die stadt van Romen deur zijn geweld *veroveret*
ende ingenomen *ende* veel Romeynen omgebracht
totdat zij bij den keyser genade *vercregen* nae-
dat tevoren paus Gregorius den 7, tevoren
Hildebrandus genaemt, om zijn loos leven
van pausdom *verstooten* *ende* Clemens die dairde
in zijn plaetse gestelt was.

Den 4 mey 1120 is tot Gent in Vlaenderen zoe
groten brant geweest dat het meesten deel
der stadt af gebrandt is.

[1]

Item den 24 februarii 1127 is graeff
Kaerle van Vlaenderen van eerlycke
muytmakers tot Brug voor Sinte Donatiuens
altaer *verslagen*.

Item den 19 february 1174 sijn die lichamen
der heylige 3 coningen tot Colen gebracht

[2v]

Den 20st agosto 1311 is Henricus die **Weel**
durgensis roomschen keyser in een stedeken
genaemt Beneconvent *vergeven* met een
misbroot ofte hostie door eenen moninck die
daer toe gecoft was

[3]

In 't jaer ons heeren M III^c ende XV doe
wasser een dieren tijt dat daer
veel luyden stirven van honger *ende*
in veel plaetsen vleys *aten* in
die vasten.

Anno M III^c XXXIII *ende* den xxiii^{en}
dach van novembri doe was
die sonte vloet

Anno M III^c XLV den xxvii^{en} *september*
bleeft hartoch Jan met veel luden
in Oest Vrieslant

Anno M III^c L was een grote sterf
over al 't lant

Anno M III^c LV den xxiiii in *novembri*
was die hoege vloet

Anno M III^c LXXIII den x^{en} october
ghynck die soute zee over ~~atlant~~
al lant

Anno XIII^c wast een dier tijt ~~ver~~ *ende*
't jaer daer ~~aen~~ nae dat men een
aechgelen rogge *coften* voer een
swaere nobel xlviii stivers voer
die nobel *ende* achgelen koern vor
een reyer *ende* een rouggen broot vor
xii leuwen.

Anno XIII^c LXVII starff oude hartoch
Philips

Anno XIII^c LXXVII den xiii^{en} januarus
starff ~~hartho~~ hartich Kaerel voer
Nansy

Ann^o XIII^C LXXXII den xx^{en} juliui
worde Hon in genomen

Ann^o XV^C VI starff hartich *Philips*

Ann^o XV^C X den xxviii^{en} september
was ene sonte vloet

Ann^o XV^C XVI starff graeff *Jan van*
Egmond

[3v]

Anno XXX starff vrow *Margriet*
eerst hertoinne van *Oostenrijt*

[4]

[5]

Anno MIII ende XXIX

In 't jaer voirs. soe quam *Theylinge*
bloet t' *Alcmaer* op mey dach

[10]

Den 11 marty *anno* 1450 quam marckgraef *Aelbrecht* voer
Nuerenburch ende zij quamen hem tegen met 5000 peerden
ende 30 duysent voetknechten ende sloegen den marck
graeff in de vlucht

[11]

In 't jaer van LIII [1454]

In 't jaer voirs. den ii^{en} in april
starff *Claes van Torenburch*

[12]

In 't jaer van LVIII [1458]

In 't jaer voirs. op die octaeff van *Onser*
Vrouwendach *assumpcio* wordt die
eerste steen geleyt ende fondeert van

getyten (?) t' Alcmaer

[15]

In 't jaer van LXIX op Sinte Prius ende Felictans-
dach wort dat fundament geleyt van Alcmaers
kerck

[15v]

[1472]

In 't jaer voirs. wordt geslegen
Pieter Arisz. Doecht in dia beati
Laurenty

[17]

In 't jaer van LXXVII [1477]

In dit jaer starff harthoge Karel voer Nancy
saliger gedachten den xiii^{en} in januario

[18]

In 't jaer van LXXXII [1482]

In 't jaer voirs. doe worde Horn inne
genomen den xx^{en} in julius

---

[19]

In 't jaer van LXXXVI [1486]

In 't jaer voirs. worde dat afteste deel
van dat kerkhoff gewijt

[20v]

In 't jaer van XCI [1491]

In 't jaer voirs. worde Claes Corffs
huys stucken ges gesmeten van den
Vries van Scagen ende andere dorpen
ende dit geschiede manendaeches

nae beloeken Paechgen*

*beloken pasen is de eerste zondag na Pasen

In 't jaer van XCII *omtrent* vastelavont rees
dat casenbroet *ende* den ii^{en} in mey soe
viel die slach tot Heemskerck van den
harthoch van Sassen in welcken slach veel
poorters van Alcmair bleven *ende* veel
gevangen

[25]

In 't jaer van IX [1509]

In 't jaer voirs. den xxviii^{en} in september
doe was die sontevloet*

*Cosmas en Damianusvloed 1509

[26v]

In 't jaer van XV^{en} [1515]

In 't jaer voirs. heeft mijn heer van Scagen, Joest van
Borselen dat schoutamboecht gepacht *ende* heeft
Ariaen Dircxsz. schout geset *ende* heeft sijn eersten
rechtdach geseten den xxiii^{en} in junio *ende* Pieter
Claesz. worde burgermeester gestelt in Ariaen
Dircxsz. stede.

Den 29 junio XV^CXV is Thomas Bosu geboren

In 't jaer van XVI^{en}

schout

Ariaen Dircxsz. *ende* diende sijn jaer met
Geryt van Scagen sette menheer van Scagen
nae hem *ende* sat sijn eerste rechdach den ...
dach in junio

Jan Claesz. belij *ende* hij worde scepen om-
dat *meester* Willem Gerytsz. niet te vinden
was *ende* hadde hij te vinden geweest, hij en hadde
scepen geworden

[27]

In 't jaer van XVII [1517]

Geryt van Scagen obiit Paeschen ende Antonis van Nievelt zijn zweer die bediende 't voert tot Sinte Janssmisse midtssomer ende Joest Dirxsz. die pachte dat schoutsamboecht aen naedat die Gelderse ende Vriessen Alcmaer innamen. Ende sij namen Alcmaer in op Sinte .....dach* in de somer ende sij quamen te Medenblyck aen dat sij verbranden ende namen alle dat goet ende namen alle die poorters gevangen ende verbranden voert veel dorpen ende deden veel scade ende branden dat Rissevoert byten glene poort, Heyloo, Lymmen, Egmond, Casterkum mit die kerck, Beverwijck, Santpoert, Sparendam ende daer stonde een blockhuys bij dat hardt dat sij wonnen ende gingen dat noch nae Sticht toe ende quamen voir Asperen dat sij wonnen ende daer worde den groete moert gekeert.

*Aebryntdach?

In 't jaer voirs. bleeft dit gerecht totten xx^{en} van maert dat men opten heyligen Carssavont plach te versetten ende Jan van Eyssche* schout omtrent maert

*Jan van Nesse

In 't jaer van XVIII soe is dat gerecht verset den xx^{en} in maert

In dit jaer worde die vroetscap verset ende daer worden maer xvi gestelt ende hier te voeren plachgen te wesen xxxii ende waren deser ... best.. parsonen als Jan Geritsz. enz.

[28]

In 't jaer van XV^CXXI

In 't jaer van XXI soe heeft mijn heere van Scagen weder in pachte genomen dat schoutamboecht ende daer en was geen shout van ~~julie~~ prim.. julii tot den ..... ende menheer van Scagen sat selver als schout tot den ..... overmits dat sij commissie hadde dat hij geen st-substituyt soude stellen dan Jan Jansz. off ten waere dat Jan Jansz. sturve sou, soude hij een substituyt setten tot goet duyncken van die r.. doen

ende tot **annise** van die camer van die rekeninghe
in Den Hage *ende* omdat Jan Jansz. voer die
pacht niet staen en wilde *ende* woude anders
niet dienen dan op rekenynge soe
worde bij den heren van den Rade *ende* bij
die camer van de rekenynge geappoteert
dat hij stellen soude tot den substituyt een
Pieter van Egmoet *ende* die sat sijn
eerste rehdach den

In 't dit voirs. jaer doen waren in twee ofte drie
boemgaerden aen peregomen twee mael ~~rijpe~~
~~peren~~ rijpe peren in dese somer voirs.
ende blossen aen een appelboom **remigen**
bavonis

In dit selve jaer coft men in de maent van
~~oet~~ november een roggenbroet voir
drie stivers **ofte** een oertgen

[28v]

anno XV^CXXII

In dit voirs. jaer coft men een mengele
Hamburger bier ofte Engels byer in de
maent van februaryo om ~~een~~ vijff groet

In dit voirs. jaer op Pachcs manendaches
's avons quam ~~men~~ tusschen die .....
ende Santvoert een groet vys aen landen
die lanck was lxxii ½ roe voeten
ende dyck daernaen *ende* daer en waren
geen zeeluyden dien den vys kenden

[29]

In dit jaer van XXIII op Sinte Mathijsdach
worde die conynck van Vrancryck gevangen
voir Spanieyen

[31]

In 't jaer van XV^C XXIX

In dit jaer XV van XXIX soe
is tot Cameryck een pays
gemaect tusschen die *Keyserlijcke Majesteyt*
ende die conynck van Vrancryck
bij sijn genadige vrouwe

Margrete ende bij die conynclike
moeder die conyngin van
Vranckryck etc.

DSCN 9754

[31v]

In dit jaer van XXX^{en} upten v^{en} dach
van november was 't een vervaer[licken]
weer uutten noortwesten ende woeden
alsoe seer dat alle die dijken
in Zeelant inbraecken ende daerbij
verdroncken ongetal van volck,
beesten. In Hollant brack een wael
in de Schoereldijck ende alle de
ander dijcken waren seer gestaen.

[32]

In 't jaer XV^C XXXI

[in marge naast de namen van de burgemeesters; waarschijnlijk slaat de marge-aantekeningen
op burgemeester Barthout Geryts: Obiit den xii^{en} mey anno XV^C XXXI
ende sijn huysfrou
upten selven dach
ende worden gelijk
.. de kerck gebrocht
in een graff met
...ullen van St-
..dries]

[32v]

In 't jaer van XV^C XXXII

In dit 't selve jaer tuysschen Alreheylingen
ende Alrezielendach ende voert Allerezalichen
dach soe was 't een vervaerlycken storm
ende wel anderhalff voet was dat water
hoger dan 't was in 't jaer van XXX ende daer
bracken meer dijcken dat ~~gedaen~~ in 't jaer van XXX.
Den dijck van Medenblyck was een
wael is in Sparemdanse dijck ware
iii wael, in den Drechterdijck was
een weel, in de Diemerdijck ware
welen ende voert alle veel ander dijck.
In den Huygendijck waren veel weelen

ende dede inextimabile scade want den Huygendijck was bijnae al wech gelopen.

[33]

In 't jaer van XV^C XXXIII

Op den 8 september 1533 is die doorluchtige coninginne Elisabet van Engelant Henrick de 8 dochter geboren.

[33v]

In 't jaer van XV^C XXXV

Den 15 mey heeft die coninck Heijnricus den 8 in Engelant zijn huisvrouw van hem gestoten en eenen ander genomen. Anno 1533, doch is in gedult in 't coninckrijk gebleven en naer twee jaren niet zonder verdacht gestorven *ende* die wijle Thomas Morus des rijckxcantseler, een geleert *ende* vroom man, zulcks echtsceydinge niet en wilde justificeren, zoe is hij in een lancduerige gevanckenisse geworpen *ende omme* 1535 met ettelicke monicken tot Lonnen onthooft.

[34]

In 't jaer van XV^C XXXVI

Den 18 mey, als coninck Henrick in Engelant zijn huysvrouwe Catharina verstooten *ende* in haren plaetse eene Anna Bolen genaemt getrouwt hadde, heeft hij dieselfve op den 18 van bloetschande en ebruckhalve laten onthoofden, naedien twee dagen tevoren haer broeder Georgius Bolen en anderen van adel om die bloetscanden *ende* eerbruck oock waren onthooft geworden anno 1536.

[34v]

Den 12 julius 1536 is Erasmus van Rotterdam, een zeer geleert man, die in allen zaecken *ende* handelen ervaeren was, tot Basel gestorven in 't 70 jaer zijns ouderdoms.

Den 28 october 1465 is Erasmus
Roterodammus geboren.

[36v]

Anno XV^c XLII

Die oude wet is gecontinueert tot
vridachs nae Karsmisse propter
absentia van die prince van Orange.

Anno preti doe *quam* dat
voerslach op Alcmaer kerck
Anno preti op Heylich Geest-
huys.

Willem Jansz. heeft het scout-
ambacht bedient tot den eerste
dach julio *ende* nae hem is scout
geworden Aerian Nannen *ende* sadt
den eerste rechtdach in julio.

[37]

In 't beginsel van januario anno XLII
zoe wasser alzoe harden noort-
westen wint dat 't water in die
Noortzee aen strande *ende* is
bij menschenmemorie niet zoe
hoge geweest *ende* heeft groote
schade in 't Oeich, in Huijsduijnen
ende Petten gedaen.

Item in 't zelfde jaer *quam* Maerten
van Rossen cappetein opten xii
mey in Brabant *ende* heeft daer
vuel schade gedaen *ende* *quam*
in den naem van die coninck van
Vrancryck.

[37v]

Deze wet de anno XLIII is ge-
continueert tot den eerste dach
februarii.

[38]

Desen wet is gecontinueert
tot den iii marty anno XLV

[38v]

Anno XV^C XLVI

Dese wet, duer 't scrijven van
coning, wordt gecontinueert tot
xii^{en} mey.

[39]

Anno XV^C XLVII

Den 6 february 1547 heeft een vrouwe tot Nuerenburch
drie sonen gebaert, diewelcke genaemt werden
Melchior, Casper ende Baltaser.

[39v]

den 19 junio 1547 werdt Phillippus
lantgraeff in Hessen gevangen.

Anno XLVII is den nyewe wet
gecoren den xiii mey alzo
dattet gerecht de anno XLVI
gecontinueert tot den xiii^{en} mey
anno XV^C XLVIII.

[40v]

Anno XV^c L

Dese wet is gecontinueert tot
den xxvii^{en} mey.

[41]

Aerian Nannen bediende dat scout-
ambacht tot den leste september.
Doen bediende 't Cornelis Claesz.
als out-burgermeester totten eerste
desember ende Aerian Aertsz. hadt
zijn eerste rechte eerste desember
met voergaende scepenen.

Item in't 't jaer van LI en ontrint
karsavent begonnen weder die

poerten van Alcmaer alle nachten
toe te sluyten *ende* daer worden
gesworen poertiers *ende* boemsluyters
gemaect *ende* die Vrieschepoert
worden in 't 't jaer van LII en volmaict
ende Sinte Pieterstoren *ende* een
woninge an die voirige poert
voer die poertier aldaer gemaect.

[41v]

In 't 't jaer anno XV^C LII daichs voer
Sinte-Ponciaesavent vas 't zeer
quaet weer *ende* 't savonts ontrint viii
uuren begon 't te donderen *ende* te weer-
lichten dat men alle die clocken luyde
binnen Alcmaer *ende* duerde ontrint
een uure langc *ende* doen was 't stil
ende begon zeer te regenen *ende*
ende ontrint xii uuren in der nacht
begon 't wederom te weyen. Ende
ter Goude verbrande die Grootte Kerck

[42]

op dat quade weer altemael *ende*
die wint duerde tot Sinte-Poncians-
avent ontrint die middach aeler
het wat begon te beeteren van die
wint. Het Hontsbos te Petten was
in grote perikel, die zeedijck
tot Scorel was bijnae al heel
duergebroken. Tot Saerdam brack
die weel in die dijck *ende* bij
Assendelft wel twe ofte iii weelen
ende die Huijgendijck is mede
weelen in gelopen *ende* het was
bij Sinte Maerten bij menschen-
memorie niet zoe hoech an den
zeedijck geweest.

Item in 't 't jaer van LII op Sinte-Maertens-
dach was een gemeen wapenschouwen
over alle het gemein lant *ende* op den-
selfden dach was binnen Alcmaer mede
alle mans beneden die lx jaren *ende*
boven die xviii jaren met geweer
om die stadtmueren *ende* op den marckt
ende voer 't stadthuys zijn zij van

gerechte beschout ende alle stede-
geschut worden op die zuytzijde van
die vesten gescooten.

In 't 't jaer LII isser een omslach gemaect
van 't Hontsbos van 't morgengelt,
op 't morgen xx *stuvers* 't welck noejt
gebuert is dan vi of vii *stuvers* voergaende
omslagen, te weeten die hooge geersen
xx *stuvers* *Alcmaer*, Heijloe, Bergen ende Geestmer-
ambacht 't morgen xv *stuvers*, 't lant bij oosten
die Langereijs x *stuvers* omdat zij zeedijck
te maken hebben.

[42v]

Anno XV^C LIII worde mede
een woninge gemaect voer mey
an die Geestepoert voer die
portier.

Anno XV^C LIII xiii mey

tresoriers
Jacob Willes Brouwer
Bartolmes van Teijlingen

Niemant van haer beyden heeft
het 't selfde officium bedient maer
op haer beyde plaze is bij den
Hoeve geordineert Wouter Cornelisz.

[43v]

Anno XV^C LV op Sinte-Jorisdach
was 't zeer cout weer of 't karsdach
hadde geweest ende in alle
Coedijck en was zoeveel hoys
niet overgebleven als men in
een crebbe ofte in een wiege
behoeven zoude. Een koyehoy
op 't lest coft men t'Alcmaer voer
xx l. ende op veel durpen
coft men 't bij die pont, het pont
voer anderhalff *penning*.

[44]

Opten xxiii mey anno LVI verbranden die meeste deel van die stede van Medeblick, die kerck altemael met convent van die bagijnenhof *ende* was een lastige *ende* haestige brant *ende* weynich goets worden ghebercht *ende* het begon 's morgens in die daegeraet *ende* het was op pinxter-avent.

Den 11 january 1556 is tot ~~ons~~ Ausburch dese moort ghesiet: een messemakers wijff heeft een coopman in haer huys deurscooten *verhopende* veel gelts bij hem te vinden. Oeck zoe heeft een maecht haerzelfs duersteeken. Des anderen daechs heeft een diener zijne heere duerschoten.

[45]

Anno XV^c LVII

Op den iiiii^{den} juny coft men tot Alcaer een achelen rogs xliii st., die broeden coft men tot Horn in die pinxtermarckt voer x st. *ende* worden tot Horen afgelesen van 't stadthuys dat men die brooden niet hoeger geven en mosten dan viii st. *ende* die steede van Alcaer *vercoft* alle burgers die broden op dese tijt voer v st. *ende* een oertgen elck in zijn hoemanscap.

Item dit jaer heeft die stede van Alcaer die tolle ofgecoft van Cornelis Stalpert, rentmeester van Kermerlant, met zEEKERE commissarysen van die Conincklijcke Majesteyts daertoe gecommitteert, voor xvii^c gulden die maer in pachte was dan 36 guldens *ende* op Sinte-Bartelmes jaermarkt is die tolle gans teniet gedaen *ende* mochte alle paerden, coyen al die liefde vrij copen *ende* vercoepen.

Item dit jaer worden die Langestraet meest altemael gerepareert.

In 't 't jaer in julio worden een nieuwe houten brugge gemaect over die Mient t'ende die brouwers met groote twist

van veel van der meenten snijdsers
ende houtillers die daertegens waren.
Ende die Voerdammers als Cors IJven,
Simon Bartelmesz., Engel Engelsz.,
com socii huerde die Waech voer ix^c
ende x g. in meninge te stellen voer
hoer duere faut. Die burgermeesteren
huerde die Wage weder van die Voer-
dammers voer dieselfde penningen ende
als doen verhuerde die burgermeesteren die
oude waechmeester die Wage voer vii^c gulden.

[45v]

Anno XV^c LVIII

in dit jaer in die weeck nae mey
worden die huysen afgebroken bij
Zuden Heylich Geest tot een zuvel
markt. Die huysen costen over die
drie duserent g. te betalen op vijff
meye dagen

[46]

In dit jaer voors. worden die
niewe waech an 't Heylich Geesthuys
kerck gemaect ende die Voerdam
worden van den stenen sluys bij Comen
Maertens tot die hoeck van Cornelis
Coffis scoenmakers die geheele oestzijde
van die voerdam wijder gemaect daer die
houttillen plagen te staen op sommige
plaatsen voer die huysen bij extima-
tie wel xxi voeten of gedolven ende
meer ende ... die stede heeft die
niewe platinge lancx alle die huysen
laeten maecken.

In dit jaer was gekuert recht voer
Sint Jan dat men bier niet hoeger moste
geven Delffs ofte Gouts dan 't mengelen
ix duits of die **kuyt** vii duits waer-
omme die brouwers van Delfft met eenige
van biersteekers een proces gesustineert
heeft voer den Hove van Hollant tegens
die stede.

In dit jaer worden een nieuwe sluys

gemaect tot Cnolledam ende groote costen
onder die aerdt in den gront mit palen te
heyden met houtwerck 't welck die stede
van Amsterdam ende Alcmaer t' samen becostich
hebben ende cost wel xxiiii^c gulden.

In dit jaer worden alle die bierscepen
van vrijdaichs nae den middach tot saterdach
nae middach uut het 't water van die
Mient bij die waege op Lutkouterup ende
Dronckennoert gebuert waervan ontrent

[46v]

Sinte Bartelmey een groote producte
op gedaen is bij heer Domincus
Boot, commissaris van der zaecke was
't welck wel iiii weecken tot Alcmaer
in die commissie was ende costen die stede
van *Alcmaer* ende eenige brouwers van Delft
met onse biersteekers een groote pingen

[47]

Anno LX XV^c

In dit jaer worden buyten *Alcmaer*
twe soutkeeten getimmert op
die zuydtoest zijde van die lede
voer Thonis Heertgis *con soci* ende
Dierck Maertsz. ende Willem Anthonis
ende ontrint pape gilt wordt het
soudt gesoden ende 't water worden
tot Petten met schuiten gehaelt.

[47v]

Anno XV^c LXI

In dit jaer den xxvi januariio stilo
communie is in den Haech sententie ghe-
pronunceert dat wel die ende drich-
licke gekuert bij die uut *van Alcmaer*
ende die appellanten gecondemneert
in die costen.

In dit jaer worden die nieuwe dok[..
gemaect genaempt Zebastiaans do[...]

[48]

Op dat jaer den laesten januario worden Nicolaes de Nova Tarra als d'eerste **blinde** bisschop van Herlem in geleyt met geestelicke ende waerlicke heeren ende die vier biddende oerden ende die eersten dach februario LXI ende is hij pontificalick gecleet ende in den grote kerck tot Haerlem in geleyt met groete state ende die hooemisse voor de met grote solemniteyt gesongen bij mr. Jacob Wittinge zijn vicarius van Utrecht.

[48v]

In dit jaer worden het Vrouwenbroers cloester vercoft om af te breken van die *prior* van de Vrouwenbroers van Haerlem buyten *consent* van broeder Willem Quaetzaet doentertijt prior van 't voers. convent in die banne van Oudorp bij Alcmaer.

In 't jaer anno M IIII^c LXIX in die wasten hebben die Vrouwenbroers een plaetse begrepen in Oudorpbanne bij Alcmaer 't huysken Neuburch ende Middelburch *ende* hebben dat bewoent doer donatien, giften ende believen van Hartoch Kaerl van Borgonden, Aelbrecht van Raephorst, scout van Haerlem *ende* die *rentmeester* van Noort Hollant gecopieert uut die grote croenick van Hollant folio 322

Ende die prior van Haerlem voerden die mobele, goeden van 't convent tot Haerlem *ende* alle die glasen uut die reventer *ende* gastcamer die zeer schoen waren.

[49v]

Anno XV^c XLIII

In dit jaer worden gemaect die

houten bruggen bij *Simon Haickxscs*

Noch die steenne brugge bij 't Quakel-
bregt met dat ende muers.

Noch die vulis cuil met dat ende
muers daerbij met die zecreten ende
teyger om te spoelen t' ende die Ridder-
straet ende die Ridderstraet worde
bestraet. Noch worde bestraet die
Perdielsteech.

Noch dede zij maken die utterste brugge
op droncke noort.

[50]

Noch dede zij maken een valbrugge
over ghemein lants erfve.

Noch die nieuwe vaert responderende
op dier Leet met ii nuwe bruggen

Anno XV^c LXV

Den 20 november 1561 Joannes Heydanus tot
Straetsburch gestorfen in 't 50 jaer zijn ouder-
doems

[50v]

den 20 auguto 1566 heeft men tot Antwerpen die
beelden gestornt

[51]

Item anno LXVII worden die wallen rongs
om die stadt gemaect tot fortificatie
van den stadt *ende* doe worden die valbrugge
an die Vangepoert gemaect ende
in 't fabrizereen van den vallen waeren
fabriekmeesteren Nanningt Adriansz., Pieter
Jansz. Nierop ende Jan Heynderickxz.
ende van die stede was *fabriekmeesteren*
Willem Lambartsz. ende Jan Cornelisz.
Comas. Noch heeft die stadt laten
maken iii nieuwe stenen burggen op
die Leet.

Anno XV^c LXVIII

Schout Bartolmes van Teylingen
obit den x^c november
Mr. Augustin van Teylingen op
die plaetse gecomen ende op
den vii december zoe heeft hij zijn
eerste rechtdach geseten ende pater
Maerten is op den selfden dach uut
convent gegaen met gemoet maer niet
wel bij zijn wil ofte danck.

Op den 9 january 1568 is die Prince van Orangien, Grave Lodewijck van Nassau
zijn broeder, die Grave van Bergen, van Hoechstrate ende Cullemburch, die
heere van Brederode met veel heeren ende edelmannen, borgers
ende coopliden die ter predicatien hadden geweest of die wapenenen

[51v]

den 1 junio 1568 werden 2 broders van Batenburch met noch 18
parsonen meest edelluyden doer bevel van die hertoch van Alba
tot Brusel onthooft.

Item die Graeff van Egmont ende die Graeff Horen
zijn mede duer bevel van Hartoch van Alba
tot Bruesel onthooft 1568.

[52v]

Anno XV^c LXX op Alreheylige dach
t' savents ontrint negen ueren ende tot
twaleffen zoe in ondoerden vier gaten
in 't 't Hontsbosch ende oock die Zijpe
ende 't water worden gekeert om die sleeper
ende om de oude zeedijck, zoedat daer
tusschen den Hontbossche ende op die Leye
tot an die sleeper veel coyen, paerden
ende calveren, scapen verdroncken, nae veel
mensen duncken wel twe hondert
in 't getal ende op die Zijpe bleef
alle die besten ende oeck groot getal
van volck, dat zeer deerlick om sien was,
want die luyden saeten van t' savonts
tot sarenaichs net twe uren boven
op die huysen ende die tempest duerde
lanck. In denselfde tempest brack
mede die zeedijck in omtrint Medeblick
nae Enchuysen toe somma dat daer veel
dijcken in Hollant inbraecken zoe
Scaerdam, Saerdam, Sint Aechtendijck,
Velzerdijck, zoe dat die Nieroper

Coggen belaein waren met 't zeewater

[53]

Den 16 november 1572 *nam* Don Frederik, die sone van den Hartoge van Alba, die stadt *van* Sutphen inne, daer veel burgeren deerlicke om den hals quamen.

[53v]

den 8 junii is Johanna, coninginne van Naverre, doer vergiftigt hantschonen vergeven ende gedoot 1572.

ende die burgermeesteren zijn ghe-
lijnsenteert *ende* Evert Jansz.
Tuling met Jacob Reijersz. zijn
geinterduceert niet uut te gaen
ende zijn oeck zekere dagen bewaect
geweest *ende* daernae zoe is op huer
luyde plaetse geordineert op den
xx^e july anno 1572

Anno XV^c LXXIII

[54]

In dit selfde jaer op den
zoe is die stede van de ampleatie besteedt
bij den gouvenoer *generael* joncheer
Charles Besot *ende* heeft die stede met
bolwerricken gefondeert *ende* zijn altemael
gemaect tot cleyne bolwerk tegens
die Ridderstraet van die minnrebroeders
af binnen den tijt van vier veecken
ende was schade voer die stadt van
Almaer dat wij hem niet mochten houden
ende is van zijn *Furstliche Genade* stadthouder *ende*
gouvernuer van Vlyssinge *gemaect* met
zijn ancleven *ende* heeft Middelburg
alzo benaut *ende* omzingelt dat hij
die stadt an die handt gecregen heeft *ende*
victorie die groot was daer gehaelt *ende*
oock met die oerlichscepen *ende* voerts
met schuyten.

[54v]

[1573]

op den xxi^{en} agosto soe is den
tierran met alle zijn heercracht
voer Alcmaer gecomen *ende* berundt
ende soe swaerlicke belegert als
datter niemant uut noch inne en
mochte comen *ende* heeft der ghele-
gen tot den xviii september *ende* doen
doen dapperlicke bescoten met xxi
grove stucken clooten wegende xlvi xl xxxvi
xxviii xxiiii xvii xi pont swaers,
ende naedat scieten tot drie plaetzen
bestormt, te weeten ande Vriespoert
ende Roetorn ende Soutkeeten, maer
hebben al even dapper met grof
gescut gescooten *ende* duerde ontrint
iiii uuren lanck *ende* verpoesden
mencander *ende* hadde sonderlinge
brugge toe gemaect om te stormen
ende waeraf dat die stadt den **heel**
in cregen die lange tijt op die Stene-
brugge stont om te zien voer alle
man zoe vrent als die gemaect
was *ende* voerts waren zij starck
zoe men zeyden ontrint vijff *ende*
dartich duysent *ende* lagen tot Bergen,
Koedijck, Sinte Pancraes, Huisswaert,
Oudurop *ende* in 't lant van Overdye
op het 't wint ees bij Jan Buyts
in die Nuwepoert allonits die Lan-
gelaen in die Varnebroeck *ende*
twe loepscanze op die Geest
ende op die Bergermeer. In *somma*
dat zij al hoer getal dat zij daer
brochten niet wederomme vandaen
hebben gecregen maer zoe men seyde
vijff of zes duysent zijnter gebleven
met die gequesten *ende* oock veel

pag. 55

burgers van Haerlem die de brugge
mosten doer beduanck an brengen
gebleven zijn. Die Heere heeft ons
heerlicke *ende* vromelicke bewaert.

[56]

In 't zelfde belegc hebben die
burgermeesteren met die overheyd doen
slaen tien duysent ende iii^c ofte
daer ontrint guldens laten slaen
tinne munte zoe an dalers
van xxx st. ende an vierndelen
van vii½ st. om daarmede te
betalen den soldaten om haer noot-
druft te copen ende bij die burges
is dit gelt ontfangen ende daer-
nae publicatie gedaen dat men
dat tinne gelt zoude brengen in
handen van die secritaris ende hem
laten opteyckenen om hem dat
selfde gelt te voldoen.

In 't zelfde jaer isser gegoten vier
grove stucken geschuts bij mr.
Heynderick van Aken, twee wegende
xviii^m pont ende twee xiiii^m pont
ende zijn gegoten tot die minnebroers
daer hoer hoech onder plach te
staen.

Dit hoort hyer te staen met die lijven afgehaelt

In 't jaer XV^c 74 den 22 february hebben
die van Middelburch nae lange belegeringe
haer opgegeven aen den Prince van Orangien

Item naedat die grote commandeur van Castilien
Louis Requesens als gouverneur van die Neder-
landen vanwegen den Coninck van Spaengien
ontfangen was dede hij een grote armade ter
zee tot Antwerpen gereet maken om die stadt
van Middelburg die van de Prince van Orangien
sterck belegert was te ontsetten maer zij
werden op den 24 deser maent january meest
verwonnen anno 1574.

[56v]

Anno XV^c LXXIII

[57]

Item in dit jaer is die wal met
het bolwerck gemaect beginnende
van die Zoutkeet daer die kaerskorf

oppe staet tot die boom toe cost ontrint
viii l.

En voerts van die Roemolen af
tot die boom toe an die noortsijde
ende cost ontrint vi^m l.

Anno XV^c LXXVI

Claes Harckxz. is nae Zuydt-

[57v]

Hollandt getrocken in *commissie* in die
maent van mey *ann*^o 76
Soe is Phillips Cornelisz.
op zijn plaetse gecoren als
burgermeester.

Op den laesten october *ann*^o 76 is den
pays met het verbont thuisken
Brabant *ende* Vlaenderen afgeluijt
ontrint nae den middach te twee uren
tot Alcaer.

Op den iii^{en} november is Zyrriickzee weder-
om an onse zijt gegaen.

[58]

Op den iii^{en} november is tot Antwerpen
die groote moort geschiet tot Antwe
met die grote brant *ende* die zoon
van die graef van Egmont gevangen.

Item op den 23 january *ann*^o 76-1576
soe zijn tot Alcaer vijf coren-
molens op eenen nacht omgeweyt
ende twee onganbar, *ende* veel huysen
gerammponeert *ende* die heele Huygen-
dijck, tot Poortersdijck toe, gans wech-
lopen van 't water.

Den 21 february *ann*^o XV^c 76 heeft die Prince
van Orangen die stercte van Crimpen ingenomen.

Den 21 february july XV^c 6876 alzo den hartooch van
Alva zijn crijschvolck dede trecken tegen graeff
Lodewijck van Nassau, most die voirs. graeff
overmits zijn zoldaten niet en wilden vechten
hemzelve zalveeren in 't swemmen over

die reviere die bij *Gronigen* loopt.

Den 8 november 1576 werdt die vrede tot Gendt besloten thuissken die 15 Nederlantsche provintiën *ende* die Prince van Orangien met die van Hollant en Zeelant.

Het casteel van Gendt 't welck die *Spaenjaers* in hadden belegdt zijnde *ende* beschoten eenige dagen lanck hebben die *Spanjaers* den Staten behoudens lijff *ende* goet op ~~ghe~~ den 11 november 1576 overgegeven.

[59v]

Item thuissken den viii^{en} den ix^{en} snachte in january *anno* 77 is met een grote storm een gat in die Huygendijck gebrooken in 't oost endt van Oude Nyeruperdijck lanck ontrint iiii foet, diep viii *ende* ix voet *ende* den x dach was 't al wederom dicht

[60]

[bovenaan, deels weggesneden]
ann^o 77

Item den xi dach van november soe is daer een groote *commet* gesien in 't zuydtwesten die een groote *ende* zeer breede staert hadde *ende* stont altijt van 's avents totdat die starren uutquamen openbaerde ~~hij~~ hij hem tot ontrint ix uren 's avents toe *ende* stont *ende* is gesien tot dartienden dach toe *ann*^o 78.

Ann^o XV^C LXXVII op den xviii november *ann*^o 77 verliet Jan van Foreest zijn schoutampt *ende* Jan Dierckx subs[t]ituit ~~van Jan van Foreest~~ *quam* met zijn *commisscie* thuijs als schout.

Item ~~op den~~ thuissken den 24 *ende* 25 dach van mey *ann*^o 80 is Jan van Foreest tot Antwerpen gesturfvē *ende* op den xxvij^{en} mey tot Alcmaer begraefven.

~~Den 8 november ann^o 1576 werdt die vrede tot Gent besloten thuissken die 15 nederlantsche provinciën ende die Prince van Orangien met die van Hollant ende Zeelant.~~

[62]

Item op den 26^{en} mey ann^o 78 nae den middach is tot Amsterdam die scout met die overheyt van die 36 al meest die stadt uutgeseyt met die grauwe monnicken *ende* voerts al die beelden *an* stucken geslagen uut gezeydt die nieuwe kerck die worde tot gesloten *ende* terstont weederom een nuwe wet gestelt als burgermeester, schepenen *ende* vroetscap *ende* op den iiii september in 't voirs. jaer is die nuwe kerck *ende* in alle conventen die beelden stuckent gesmeeten.

Item op den 19 july ann^o 78 is Campen over Zee van onse volck ingenomen.

Den 20 november 1578 hebben die duytsche soldaten die binnen Deventer lagen die stadt bij accoorde in des graven van Rennenberchs handen overgelevert die deselve stadt *vanwegen* die Staten belegert hadden.

[63v]

Dit is geschiet 's avents thuissken v *ende* vi uuren.

Item op den vi^{en} aprilis ann^o LXXX is tot Alcmaer, Haerlem, Amsterdam, Horen, Henschuysen *ende* op meer ander plaetsen een aertbeevinge geweest zoe dat tot Horen die platielen tot sommichge plaetsen van boven tot beneden villen *ende* ick ben met een lenestoel daer ick in sadt in die koken in 't huys van Augustijn van Teijlingen opgelicht *ende* een wijl tijts bevende op die stoel sittende.

Item den vi junii ann^o XV^C LXXX soe zijn daer gecomen iiii commisscaris tot Alcmaer om die coninckxlanden

te *vercopen*, te weeten: Vliet, ambachts-
heer van Heyloe, *meester* Adriaen Wensen,
pensenaris van Dortrecht, Wijngaerde,
raet ordinaris van 't Hoff van Hollant
ende Cornelis Harmensz., reken*meester*,
om die Vroonlanden *ende* domeynen landen
tienden *ende* erfpachten van Kermerlant
altemaal te *vercoopen*.

Item in 't jaer XV^C LXXX ontrint october
is tot Alcmaer die heel stadt over, niet
een huys benaest vrij, een grote sieckte
geweest *ende* quam die luyden an in 't
hoofft, in die keel *ende* borst. Ditzelfde
is heel Hollant duergeweest. Tot Alcmaer
sturff weynich volck nae die groote
sieckte.

[64v]

Item op den iii^{en} january *ann*^o LXXXI
is geresolveert bij die vroetscap
van Alcmaer dat men nu voert-
an recht sal doen binnen die camer
ende op den x dach january in 't *voirs.* jaer
is die eerste dach met schout *ende*
schepenen op schepenscamer
gehouden.

Item op den 11 mey *ann*^o 81 soe is
die eerste pael geheydt van die
brugc bij die boem *ende* die eerste
steen van brugc die is geleydt in 't noorden
an die westerhoeck van Gerrit
Jansz. vande Nijenburch den ix^{en}
juni *ann*^o 81 ontrint halff uer
zessen nae den middach in presentie
van twee burger*meesters*.

Item op den 22 july *ann*^o 81
soe heeft die provinciael raet
van Hollant *ende* die camer van
rekeninge die eedt van die coninck
van Spangen *verlaten* *ende* heeft die
Prince van Orangen als ~~graaf~~ overheer van
Hollant, Zeelant *ende* Vrieslant ge-
sworen *ende* die camer van die
rekeninge terstont die wapenen
van die coninck *voirs.* an stucken
geslagen.

Item op den 24 juli 81 soe heeft
die Prince van Orangen die
staten van lant gesworen *ende*
van gelijcken die staten die Prince
dit selfde is geschyt in Den Hagh.

[65]

Item op den x^{en} agosto *am*^o XV^C LXXXI
soe heeft *meester* Dierck vander Nijenburch
raedt van 't Hoff van Hollant, shout,
burgermeesters, schepenen *ende* vroetscap van
Alcmaer alle tesamen ontslagen van
hoer eedt die zij die *coninck* van
Spangen als grave van Hollant ghe-
daen hebben *ende* wederom een nieuwe
eedt afgenomen *ende* gesworen die
Prince van Orangen ~~voer~~ haer heer te
weesen.

Item op den 26^{en} agosto *am*^o 81 's morgens
te acht uer is bij een duerwaerder
met placcaet van stadthuys tot Alcmaer
afgelesen, die *coninx* naem van Spangen
met zijn zegel ofte munte niet meer
te gebruycken *verclaert* hem vijandt van
't lant te weesen.

[66]

Item den * february *am*^o XV^C *ende*
XXXII zoe is die hartooch van
Anyou, die broeder van die coninck
van Vranckrijck, tot ~~Al~~Antwerpen
buyten die stadt ghehult als
hartooch van Brabant.

* de 19^e

Item den xxviii^{en} february *am*^o XV^C
LXXXII 's avents thuisken negen
ende thien uer zoe is die toren
van Bergen met stil weder needer-
worpen dat een groot *verwonderinge*
is voer die menschen want die
een zeyde daer was een groot rumoer
van volck *ende* die ander seggen
datter een groot geluyt was of daer
een deel catten bijeen hadde geweest.

Item op den xviii^{en} martij 82 is den Prince van Oriangen van een Spangart met een cort vuer duer zijn kaken gescoeten op 't casteel tot Antwerpen *ende* die Spanger is terstont dootgeslagen van die prince volck. Soe is die biechtvader van die Spangart die hem die sonden *vergaf* alleer hij het feyt an die Prince dede met een cassier die daermede afwisten tesamen binnen Antwerpen den xxviii^{en} martij gewurich ~~daer~~ nae gerabraecht.

[66v]

Item op den xxv dach in mey 82 is die eerste steen geleydt van die niwe waech in 't Heyligeesthuys van ~~die zoen~~ Tonis, *meester* Aerian Lantmeeters *zoen*

[67]

Item op karsavent *anno* 82 is binnen Alcmaer een manddament gepubliceert dat men ~~vant~~ van 't jaer *ann*^o 83 zullen corten x dagen, te *weeten*: als men zullen *schrijven* den ii^{en} january zoe sal men den xii^{en} *schrijven* overmits dat die x dagen verlopen zijn van die hondert jaren voirs.

Op den xvii january *ann*^o 83 is voer Antwarpen gecomen een groote heercracht van Fransoysen. Soe heeft die hartooch van Alazon, die coninckx broeder van Vranckrijck, ontrint xii uer op *den* middach uutgetrocken om 't leeger te besichtigen *ende* meende zoe veel ruyteren *ende* knechten in die stadt te brengen dat hij *meester* van die stadt meende te weesen om zoe zijn moordadige wercken te werck te brengen an die Prince van Oerangen zijn adel met die burgers van dien wijff *ende* kinderen altesamen om den hals te brengen.

Item op den xxviii^{en} aprilis *ann*^o 83
is die heer van Asperen met docter
Frans van Malzon van Enchuyzen
gecomen om die brief van remversael
besegelt te hebben *van* die stadt van
Alcmaer. Alzoe alle die steden van
Hollant ~~daeraen waren besegelt~~ bezegelt hadde om menheere
die Prince van Orangen an te nemen als
graef van Hollant. Soe heb ick, Cornelis
vander Nijenburch dat zegel an-
gestoeken als burgermeester.

[67v]

Item in augusty *ann*^o 83 zijn die
drie vangenhuysen gemaect onder 't
stadthuys in 't kerckgen *van* 't manne-
gasthuys.

Item ontrint Matheenmarckt 83
zoe begonnen die Langest[r]aet
te maken van die steene brugc
tot an die kerck toe altemael
opgenomen voerts an die Kermerpoort
toe.

Item XV^C 83 branden Antwerpen bij nacht
die nuwe borse af.

[68v]

[In marge: ~~Selfde is geappendeert ende omgebracht~~]

Item menheer die Prince
Willemmus van Nassauwen
is doetscoten van een Borgon-
gier binnen Delft nae den
middach den x^{en} july 84 ~~ende/ander~~
thuissken 2 *ende* 3 uren
ende hij is begraven binnen
Delft den 3 augustus nae den
middach te twee uren.
Ende dieselfde is geappeendert *ende* tot
Delft omgebracht, gequartieert in iiii
stucken.

Item die put op die plaets bij
die waech is gemaect in
augustus *ann*^o 84 XV^C LXXXIII

is wederom wechgenomen, *ende* tot een pomp
gemaect.

[70]

Item die grote kerck is gewyt
in 't jaer *ann*^o 86 in die vasten
begonnen zij te witten *ende* was
besteet in 't openbaer op geveylt
ende worden gemijnt voer 325 l.
mits *conditie* dat d' kerck al die kalck *ende* zement sal
betalen dan die annemer zal op zijne
kosten *steygeren* *ende* witten.

Item in 't jaer *ann*^o 86 is die Dijk alte-
mael die *straet* *verleydt* *ende* in 't midden
van die *straet* heeft die stad betaelt
ende an weederzijden die bueren mits-
dat die stad dat zandt daertoe
betaelt heeft.

[70v]

ann^o XV^C 87

Item den 18^{en} februarys 87 is die coninginne *van*
Schotlant binnen *Engelant* onthooft.

[71]

Item die vleyschhal is geordineert
in 't Heylige Geesthuys in 't jaer *ann*^o
1587 *ende* in 't begin van de maent *van*
augusto zijn die vleyshouwers daer-
in comen staen om hoer vleysch te
vercoepen *ende* hebben beloeft voer elcke
banck daer die vleyshouwers staen
4 l. van *augusto* af tot den laesten
in desember daeraen *volgende* in 't cluys.

Item in 't jaer *ann*^o 1587 zijn die broeden
van 11 pont geordoneert op 12 pont
ende worden alle weecken gesedt als
tot Amsterdam.

In 't jaer *ann*^o 1587 is die slachtijt
van ossen, koyen, varkens die
markt verlangt op Gallusdach
den XVI^{en} october *duerende* *ande* men-

cander vijf dagen lanck op die selfde vrijheyt.

Item in 't jaer *ann*^o 1587 in desember is bij die vroetscap angenomen tot secretariss Lubbrant Coren ende Harck Jansz. van Houten om 't officie met mencander te bedienen *ende* elckx eeven veel profijten *ende* die pacht van 't mannegarsthuis zal die stadt betalen.

Item

[72]

Item op Sinte Nicolaes *zijn* dach wesende den 6 desember *ann*^o 88 heeft die stadt van Alcaer an die Staten van Hollant *vercregen* bij requeste *versocht* dat men nu voortan zullen ~~verlaeten~~ hebben vier burgermeesters daer niet meer dan drie plegen te hebben, maer men sonder *ten* hove vi daerna *men* die raet iii uut uutzenden daer viii parsonen daer nemen zij vier parsonen uut. Ende plegen iiii tresoriers uut te senden daer 't Hoff ii uutnamen. uutzenden daer ii parsonen daer zij een uitnemen.

Item in 't november *ann*^o 88 zij alle wagens wijder gemaect *ende* alle violslagen op een wyt gemaect duer heel Hollant. Ditselvede is bij placcate afgelesen.

Item in 't jaer *ann*^o 88 heeft die coninck van Spangen een grote armage van schepen in zee gebrocht om Engelant *inne* te nemen. Daer waren - 146 schepen *ende* alle zijn princepael groote heeren *ende* adel waeren daerop, als die Hartoch van Sinte Lucas uut Dalve *ende* ander grootedummen *ende* daer zijn weynich schepen wederom in Spangen gecomen als meest verdroncken *ende* in Yerlant gebleven *ende* ii in Engelant *ende* ii in Hollant ingebrocht. Daer waren op die voirs. schepen 32^m parsonen soeals *men* zeyde zoe zijn daer 40 schepen wederom in Spangen gecomen.

[72v]

Item in 't jaer *ann*^o 1589 is die coninck van Vranckrijk van een Jacobpijn moninck duersteeken *ende* is coninck gemaect die coninck van Navarren in zijn plaetse.

[73]

Item in 't jaer XV^c negen ende tachtich den 29 mey zoe is die eerste stien geleydt van die Geesterpoert van die zoone van Claes Matheusz. Brouwer, burgermeester.

[73v]

Item den 19 february anno 90 is die brugc van *de* Geestepoert besteeit in 't openbaer op geveylt in 't *Vergulden* Hoofd alleen het arbeyts loen zonder eenige houdt daertoe te doen mits dat die stadt alle materialen daertoe zal leveren *ende* zal noch daer en boven zaegen van 't houdt betalen *ende* is gemijnt voer 155 l. te betalen een darde paert als die jocken van die brugct geheydt zijn het tweede darde paert als *men* met wagen *ende* paerden daer over mogen rijden *ende* laeste darde paert als die brugc te vollen is op gemaect en deze brugc zal te vollen op gemaect weesen voer Paise dach op te verbinden

Item opten *iiii^{en}* marty 90 's nachts te xii uer is dat castel met die stadt van Bredael ingenomen met een turff pont. Daerin lagen een cappeteyn genaempt Harangier met 80 soldaten *ende* hebben die cortegaerde* op 't casteel ontrint 30 mannen strackx omgebracht *ende* hebben voorts met accoort van noch ontrint 70 mannen hem op eenige stercte van 't huys begeven, hebbende 't selve huys nae d' aen coomste van *Zijn Exceleentie* den grave van Hohenloe, den grave van Selms Fama *ende* anderen met ontrint *xvi^c* soldaten door die palessades tot in 't casteel in haer gevelt ingecregen *ende* die gouverneurs zoon genaemt Lancio Vetro een Italiaen gevangen gecregen *ende* alzo zes vaendels

Italianen *ende* een bende ruyteren in die stad *leggende* wechgelopen zijn *ende* die magestrat van *de* stad, zijn *Exceleentie* in zijn victorie *gecongratuleert* *ende* die burgers zijn geen schade gedaen maer die soldate zijn belooft twee maenten *zalaris*.

*wachthuis

[74]

Item 't jaer 1590 heftet een zeer droech jaer geweest, soe dat men die rogge op die geest sneede 8 dagen voer Sint Jacobsdach* *ende* weynich hoygewassen zoe dat men 't hoy coften omtrint **prim** anno 91 op *sommichge* plaetsen zoe in 't noorder quaertier *ende an* die duynrant voer het koe hoy voer hondert gulden

*St. Jacobsdag - 25 juli

Item in 't jaer XV^C 90 soe is 't manne gasthuys bij stadthuys getranspoort in 't leproes huys

[75]

Item op den xxx mey XV^C 91 heeft graeff Mauricius, die zoen van die Prince van Orangen doen hij ontrint 90 scoeten op die stad van Zutphen gescoten hadden hebben zij die stad op gegeven met accort dat sij daer met haer geweer mochte uuttrecken.

Item op den x^{en} juny XV^C 91 heeft graeff Mauricius van Nassaw van gelijcke doen hij die stad van Deventer zekere tijt bescooten hadde *ende* meende die stad te bestermen hebben zij die stad opgegeven met accort om met haer geweer uut te trecken.

Item in die mey XV^C 91 is die brugc bij Sint Janstraet besteedt *ende* gemaeck.

Item in 't selfde jaer voirs. is graeff Mauricius met een groot gewelt voer die stad van Nimmagen gecomen *ende* die

stadt hebben zij opgegeven.

Item op den 13 desember 91 is bij die
vroetscap geaccordeer dat Cornelis van der
Nijenburch ~~exemptie zal hebben de~~ dijkgraeff
van Geestmerambacht exempt zal weesen
van alle stadts officien mits dat hij
vroetscap zal blijven *ende comperen* als
vroetscap duer oersaecke dat hij ~~andienden~~
die vroetscap andiende dat hij uut die
stadt begeerde te trecken metter wone
blijckt bij die acte daervan zijnde

[77v]

Item in 't jaer anno XV^C 96 is den
Zijp weder begonnen om te bedijcken

[78]

Item int 't jaer XV^C 97 is die toren
van den waech begonnen om te maken
ende Gerrit van der Nyenburch heeft die
eerste stien geleyt

[79]

Op den viii^{en} mey 1599 waren tot Alcmaer
op die marckt cruys beyen te coop

[79v]

Op den v^{en} april 1600 waren die wateren
zoe hardt bevroren dat men tot Langedijck
nyet met die scuit mocht varen.

[80]

Op den xx^{en} desember anno 1601 is bij
Wijck op Zee nae Sandtvoert toe
een grote vissche angecomen

[80v]

Op den iii^{en} january anno 1602
heeft tot Alcmaer een grote
aertbevinge geweest ontrint
12 uren op die middach.

[81v]

Den xxiiii^{en} desember anno 1603

Oesteynde is in dit jaer over
gegaen aan hartooch Aelbartis
zijde duer grote noot dat zij die
stadt met gevelt nyet langer
mochte houde *ende* Aelbartis lach daer drie
jaren *ende* ontrint xi weeken dovor

In dit selfde jaer heeft graeff
Mauricius doer honder noet die
stadt van der Sluys an hem gecregen
voor die stadt van Oosteynde over
ginck.

Item in dit jaer 1604 heeftet voor Karsmisse
noch nae Karsmisse 1605 of die scuyten
zijn altijt nae Amsterdam gevaren.

[83]

Den xxiiii^{en} desember anno 1606

Dit jaer heeft noyt gevoren voor
noch nae Karsmisse, schepen *ende* scuyten
altijt gevaren *ende* op den 28 marty 1607
begonnen die melckte koyen uuyt te setten
in 't gras *ende* Paisk dach quam op den xv^{en}
april *ende* die heele winter gingen
daer jonge beesten uuyt in die Berger Meer.

[83v]

Item int 't jaer anno 1607 is daer bestandt
gemaect thuisken die *conninck* van Spangen
ende Hollant, Zelant, Gelderlant *ende* Vrieslant
beginnde van april 1607 tot jaers dach
anno 1608

Up den xxiiii^{en} desember anno 1607

Omtrint jaers dach zijn *vergadert* geweest
in 's Grave Haghe om die vrede te
maken thuisken die *conninck* van Spangen
en die *Nederlanden* als Hollant, Zeelant,
Gelderlant, Vrieslant *ende* Overzijsel *ende*

Groninger lant met die omlanden

[84]

Erst die ambasedu^{ers} van Engellant,
van Vrancrijck, van Deenmarken,
van Duytslant, die gecommitterden
van die coninck van Spangen,
van Brabant, Vlaenderen, Artoys
ende Henegouwen

Ende voorts die gecommitteerden van
dese Nederlanden uuyt alle die steeden
met den eedelen daertoe gecommitteert
om een vrede ofte bestandt te maken
begonnen te vergaden omtrint jaersdach
anno 1608 ende hebben van dat jaer
gans nyet uuyt gerecht in dat
voors. jaer.

Item int 't jaer anno 1608 op jaers
avent begon 't te vryezen ende men
liepen terstont met sleenden ende paerden
over 't ijs ende begont te doyen op
den xxiiii^{en} february mits dat men
noch met paerden ende sleeden over
't hijs reden van Hooren tot Alcmaer
den xxviii^{en} february.

[84v]

Item van jaersdach af anno
1609 is die bestandt weder-
om verlangt tot den xv^{en} february
toe, is wederom bestandt tot
den laesten february verlangt

[85]

Die trevis ofte bestant is geaccordeert
die tijt van twaliff jaren ingaende
den 9^{en} april anno 1609.

Op den xxii^{en} february anno 1610
zijn alle die 4 burgermeesteren, schepenen,
vroetscap ende tresoriers omslagen van
die iiii commissarissen te weten die
heere Brederoede, president van de hoge
raet, die raetsheer voern., die raetsheer
Hooger Boets van den hooge raet ende die

heere van Noortwijck van die provincie-
alen raet *versocht* van die muytmakers

[85v]

die een ander religie begeerde te
hebben dan wij altijd gehad hebben
ende alle steden in Hollant

dan men gavent een ander naeme dat
het was voor die privilegie om die
te *veranderen* en te *verbeteren*

Daar stelle die muytmakers alle die
scuitterye *ende* die vrije geesten *ende* papisten
die een wallinge van *de* rechte leere hadde
in wapenen *ende* duongen met geweld
dat men een ander overheyt soude stellen
om beter tot een ander valsche lere te
comen *ende* an te nemen een leeraer
genaemt Adolphus Tielman Plat
Roeffen, zoen van Duytsburch die eerst
die rechte leere hadde gepredickt
ende begeerde nu die vrije wille in te
vooren daer die muytmakers nae *verlanden*
die altijd genoch spotters zijn geweest
van *de* christelicke relygie.

Op den xxiii^{en} february 1610 zoe
zijn van nyus wederom angenomen
een ander overheyt

burgermeesteren
Jacob Willemsz. Steenhuy
Aerian Maertsz. Rotenburch

Deze twee parsonen die hebben haer
zelfs genouch in 't officie gedrongen
ende die ander twee daer uuyt *ende*
gaen op haer plaetse sitten is
heel Alcmaer wel bekent geweest.

[86]

Dese nae ges. ~~hebben~~ parsonen
hebben mede raet *ende* met ter
daet het goet met geweld uuyt
die luyder huysen gehaelt die
hem nyet mede in *de* wapenen

willen stellen om die valsche leere
in te voeren.

[86v]

Dit sijn die vroetschappen ... die bij
commessarissen van nieu wederom gestelt
ende vercoren sijn tot 27 personen
namentlijk:

Dese parsoonen door versterven van eenige
van de bovenschreven sijn na date van 't jaer
1610 wederom in haer plaetse so nu soo
dan vercooren

Deze 9 vroetschappen met de boven gescreven
18 vroetschappen in 't jaer 1618 in wesen sijnde
sijn den 11 octobr 1618 gelickelich van haer eet ontslaegen
ende uut die selvige van nieu wederom gecooren
8 parsoonen tot dewelke sijn prinselicke *Excelentie* noch
16 bij gevooht heeft makende op de oude voet
wederom te saemen een vroetscap van 24 parsoine[n]

[91]

Opten 11 october 1618 heeft Sijn
Excellentie prince van Orangien
achtervolgende sijn last ende
commissie, hem bij de *edel mogende*
heeren Staeten Generael gegeven,
voor de meeste dienst ende welstant
van de landen nodig bevonden
het collegie van de vroetschappen,
burgermeesteren, *scheepen* ende *tresorier*
te dissolveren ende henluyden te
ontslaen van den eedt, daermede
dese navolgende parsoonen uuyt de
selve collegien aen de stede *verbonden*
waeren.

het collegie van de vroetschappen

1. *meester* Adrean Anthonis
2. *meester* Adrean Henderiecs Rabbij
3. Jan Willems Salines
4. Adrian Maertsen Coetenburch
5. Jan Paeie
6. *Docter* Adam van Foreest
7. *meester* Floris van Teylingen

8. Frederick Houtman

Dese acht personen sijn in de nieuwe verkiesinge wederom aengenoomen ende de volgende 19 parsoinen gehouden van haer eet ontslaegen te weeten:

9. Jan Pieters Stoop, obijt 19 september 1634
10. IJff Maertsen, lakencooper, obijt
11. Pieter Direckz. Schouten, obijt
12. *Meester* Jan Wittendel, obijt de 28 maert 1625
13. Pieter van Dijck
14. Pieter Claes Vrijburch, obijt
15. *meester* Pieter Oloff van der Oort, obijt
16. Borrit Heyderichsen
17. Dominicus Boot, obijt
- 18 Jan Adriansz. Snouk, obijt
19. Jan Phelpssen
20. Jan Jacobsz. Stoop, obijt
21. Cornelis Dircksen Gorter, obijt
22. *Meester* Jacob van Teylingen
23. *meester* Jacob Olbrantsz. Coorn
24. Baert Jansz. Steenhuys, obijt
25. Claes Cornelis Rietvelt
26. Willem van den Hooeven
27. Dirck Quinting

makende met de *voorgenoemde* vroetschappen na de verkiesinge van 't jaer 1610 van 27 personen volle bij dese verkiesingen datum als weder op de oude voet gebracht sijn

[91v]

ten selven daege als de voorgemelde parsoonen van haer eet ontslagen waeren is sijn *prinselice Excellentie* van Orangien voort geprocedert tot de nieuwe electie van de respective colegien volgens sijn voorgemelte last ende geest haer den eet van getrouweheyt afgenoomen. Dan alsoo in 't jaer 1610 het collegie van vroetschappen met drie parsoonen verserckt was so is bij sijn *Excellentie* goet gevoonden het selvige collegie wederom te herstellen naa den ouden voet tot een getal van 24 parsoonen

Alsoo door het overlijden van de vier bovengemelte parsoonen vier plaesen quamen te vaceren, soo is bij de *heeren* vroetschappen goet gevoonden den 9 december 1619 dese navolgende in haere plaetsen te eligeren te weeten:

Door 't overlijden van de drie laeste bovengemelte parsoonen heeft sijn Eccilentie na den ouden voet gecooren:

gelijck op het 2 volgende blat folio x ferso t..

[92]

Den 11 october 1618 naedat sijn *Excellentie* dese navolgende persoonen tot burgermeesteren, scheepen ende tresorier geeligert hadde, heeft hij den secretaris Coorn belast dat hij per memorie 't selve soude aenteykenen, dat dese voorseide collegien met den tresorier noch een jaer nae de aenstaende verkiesinge soudien dienen.

[92v]

[93]

Naedat op den laesten november 1620 vergaderinge van de vroetschap gehouden werde, soo is bij mijnheer Pieter Janssen Schagen ende andere gemovert geweest alsoo de electie van de magistr-aert voor de deure stont ende dat door het overlijden van 3 vroetscappen de selvige plaetsen quamen te vaceren, off het niet goet en waere, alsoe het niet geschapen was voor de electie stercker bi eencomste te verwachten, eenige voorslagen te doen over de maniere hoe men de verkiesinge van de vroetschappen soude doen, hetsij bij het ~~nue~~-nue privilegie in 't jaer 1610 vercregen, ofte bij de electie soo de selvige voor den jaere 1610 bij

Sijn *Princelice Excellentie* is gedaen. Hierover
sijn verscheyden redenen bij d' een
en d' ander gemovert geweest.
Eenige dat men hem soude houden
aen het vercregen privilegie als
sijnde een beneffitie voor de
stadt, andere dat het een
specie van een groete ondanck-
baerheyt voor de gantse werelt
soude geacht werden naedat
sijn princelice *Excellentie* opten 11 october
1618 soo woonderbaerlick in haere
in haer ampten ende digniteyten nae-
dat se de tijt van 8 jaeren daervan
verstocken waeren geweest wederom
heerstelt hadde ondertushen
gheen sorgen soude draegen voor
de eere, goede naem ende faem
van diegene die als een
voortreffelick instrument
geweest is, daerdoor sij dese
weldaet hadden becoomen.
Hebben derselven door dese ende
andere gemoeverde redenen
beweecht geweest ende oock
eenstemmelick goet gevoonden
sijn *princelice Excellentie* met een danckbaer
hart ende gemoet de electie
van de vroetscappen op te offe-
ren met presentatie die te
willen doen gelick voor den
jaer 1610 ende dat men tegens
de aenstaeden verkiesinge
de naem van de geeligeerden
vroetscappen benefkens die
verkiesinge van de magistraet
soude oversenden om uut het
dubbelt getal een enkelt getal
tegens het aenstaenden jaer te kiezen.

[93v]

Naedat het de *heeren* vroetscappen
gelieft heeft mij, Gerrit van der
Nijenburch ende den secreta-
ris Coorn benefkens mijn
swager Floris van Teylinge
te deputeeren om op den dach-
vaert te *verschijnen*, soo is 't

dat wij den 1 december 1620
vergeselschapt sijnde met
mijn heer Pieter Jansz. Schagen
de reys op Den Haege aengevang-
gen hebben alwaer wij genooden
hebben de burgermeester Floris van
Teylingen, onse mede gedeputeer-
de, voorheenen getrocken sijnde
op seker ander besoinge, hem
te kennen gevende de last
van ons princepalen die wij
hadden om Sijn *Princelice Excellentie* te offe-
ren de electie van de vroet-
schappen gelick hij die voor
den jaeren 1610 uut het bubbel-
getal plach te kieser. Hebben
derhalve des anderen daechs
's morgens sijn *princelice Excellentie* gaen
congraticleren ende openbaeren
de last die wij hadden van ons
principaelen aangaende de
voorzeide electie, die hij met een
blij gelaet, soo wij conden be-
speuren, accepteerde met
presentatie van sijnen dienst
voor de stadt van Alcmaer.

Die nieu verkoorn vroetschap
bij Sijn Eccilentie na den ouden
voet geelegeert in december
1620

[101]

Tames Gerritssoon Verdoes is gecomen in de
plaets van de burgermeester Stuyling heeft sijn
eerste sessie genomen den 17 decembris 1635.

[101v]

Thames Gerritssoon Verdoes in de plaets van de burgemeester Stuyling heeft syn
cessie genomen die 17 decembris 1635.

[121]

vermits de electie van de nieuwe wet niet is ingecomen, is
deselve gecontinueert tot 10 january 1673 als wanneer *over*
gecomen is.

[123]

74 vermits de missive van electie van de
nieuwe wet niet ingecomen is, is deselve
gecontinueert tot den 30 december 1674 als
wanneer deselve is overgecomen.

[128v]

[december 1680]

Alsoo d' electie niet overgecomen is van *de* nieuwe wet,
deselve gecontinueert tot den 26 dito wanneer deselve
ingecomen.

[132]

vermits d' electie van de nieuwe wet niet is ingecomen
is de oude wet gecontinueert tot den 29 januari 1689 als
wanneer deselve is *overgecomen*.

[133v]

[jaar 1690]

vermits d' electie niet en is ingecomen van de
nieuwe wet, is de oude wet gecontinueert tot
den [niet ingevuld] als wanneer deselve overgecomen is.

[Hieronder begint een andere kroniek, die ingebonden is bij het vorige]

oude aenteekening van
D. van Foreest wegens voor
vallen en regeringe
tot Alcmaer
met 1315

[136]

Gentes que Battavia
incoluerunt apud Plinius
sunt

Catti
Frisii

Frisiaboni
Canninefaten
Cauci
Wilti

Battavia
contine[n]t-   Gorichom
                    Vianen
                    Schoenhoven
                    Arkel
                    Gauda
                    Haestrecht
                    Rotterdamme
                    Sciedam
                    Delf
                    Maeslant

Catti hodie
sunt   Catwijck
                    Voerden
                    Oude Water
                    Leyden
                    Rijnlant

[136v]

Wilti Toti
....   Dordracum
                    H.rienum
                    He...bergen
                    ... S. Geertrudi..
                    ende Australi Hol..

Caninefates *sunt* hodie Ke-
nemari a Kinna fluvio
dicti qui habitur apud Alk-
mariam infra castra Niwburch
et Middelburch dividens Hollan-
diam a Frisia

Kennemarie
hodie *sunt*   Haerlem
                    Beverwijck
                    Almaer

Frisiaboni Vaterlandi
hodie *sunt* hal... oppida
                    Amstelaerdam
                    Edam
                    Monnikedam
                    Purmerend

[137]

In 't jaer ons heeren M.III^C ende
XV doe wasser een duieren
tijt datter veele menschen van
honger sturven ende in veele
plaetsen vleysch inde vasten aten

Anno M.III^C XXXIII den xxiii^{en} novembris
doe was die sonte vloet.

Anno M.III^C XLV den xxvii^{en} septembris
bleeff hartoch Willem met veel
volcx in Oostvrieslandt

Anno M.III^C ende L was een grote
stirfte over 't geheele landt.

Anno M.III^C LV den xxiii^{en} novembris
was die hoge vloet.

Anno M.III^C LXXIII den x^{en} octobris
ginc die zoute zee over al
't landt.

Anno XIII^C wasser een diere tijt
ende daernae dat men een achgelen
rogge costen voer een swaeren
nobel van xlviii stuyvers een aggelen
coren voer een ryer een roggen-
broot voer xii leeuwen

Anno XIII^C LXVII sterff oude
hertooch Philips

Anno XIII^C LXXXI van Kersdach ses
weecken lanck als 't was 't een
ongenadigen coude jaer. In 't
selffde jaer voirs. began 't
met die twee laesten dagen
van februario te vriesen doen 't
open water was, ende het vroes
weder tot sinte Geertruyt toe.
Men liep over 't IJe ende over die
Zuyrsee, ende 't was sulcken
eenen onverdrageliken coude
dat men die beesten eerst Sinte
Panraes uut brochten, daer
woren soe veel beest gevilt

overmits is grote sterfte dattet
nyet omscryven en is, men
cofte does een sack garst om
xxiiii st., 't suyvel was onredelijck
duyer *ende* ryer veeijenvleijs
coft men om   xxvii st.

137v

[XIIII^c LXXXI]

In dit jaer voirs. worden die minne-
broederskerck tot Alkmaer gemaect
die wateren worden gediapt
ende die steenebrugge in die
Corenstraet worde gemaect

In 't selve jair omtrent ii weecken
voer Paesschen quam heer Jan van
Egmont in Dordrecht met twee
duysint man. Hij vinck veel
luyden *ende* een borgemeester wordt
doot geslagen als hij eerst
uuyt sijn hoesen quam in de stadt
ende men coft does een roggenbroot
om iii^c st. *ende* een last
rog om lxxv rins gulden
ende een vat boters om xvi^c gulden

Anno XIIII^c LXXXII op sinte Margriet-
dach quam Aerend van Naeltwijck
in Hoorn op een saterdach, *ende*
op een saterdach daerna quam
quam die stadthouder met
graeff Johan van Egmondts weder
in Hoorn *ende* daer werde soe
veel volcx aen beyde sijde doot
geslagen dat ic 't nyet scrijven
en can

Men coft doens een last rogs om
xcii gulden, een sack rog om
vijftich stuyvers een sack garst om
xxxi *stuvers* *ende* een pont boters x deuyts
een pont kes een halve stuver een
roggenbroot iiii *stuvers*

Anno XIII^c LXXXIII omtrent jaers-
dach doen wert daer een eeuwyge
zoen gemaect tusschen die

Coninck van Vranckrijck ende
die Graeff van Hollant ende doen
begost het te beteren van 't broot

Anno XIII^c LXXXIII ~~omtrent~~ in
die maent van januario was 't zeer
schoon weder, sulcx dat het
nyet en vroor noch en regende
ende was sulcx inde maet van
gelijcken schoon weer sonder regen

[138]

Tacitas dinstingnit
frisios in maiores
minores

minoris Frisae **rajont**
olim fuit Verona
nu..t ante sunt:Medenblick
Hoern
Enchusen
Viringen
Texalia
Vlielant
Sive Flevum

Frisii Maiores
sunt Groning Caput
et dividitur in occidentales
orientales

[139]

[XIII^c LXXXIII]

Maer alle dinck was zeer costelijck
ende duyer ende was van 't selffde
jaer sulcken heeten zomer datter
veel menschen van hitte sturven

In 't selfde jaer omtrent twee
weecken voer sint Jacop lach
Maximiliaen onse graefe van
Hollant voer Utrecht, ende doen
sloech 't broot wat off.

In dat selffde jaer was 't gewas
van de Geest voer sinte Pieter al

in die schuyren, *ende* daer
waeren rijpe druyven voer *sint*
Louris dach bynnen Alckmaer

Anno XV^c LIII begost het viii dagen
voer Karsdach te vriesen *ende* vroer
soe hart als oude *menschen* bij
memorie mocht gedencken.

Anno XIII^c LIII vroer 't soe hert
omtrent jaers dach soe dat die
luyde van Heyloe over die Schermer
met wagens *ende* paerde ~~over die~~
te Schermer om turff gevaeren hebben
ende omtrent de xv^{en} january begost
het weder te doeyen. Het
vroer op die selfde tijt soe
hart dat men een bijt op te
Nyeuwesloot opgehouden t' 's morgens
te ix uren, daer sach over-
lopen van een kint van xii jaeren
sach ternoet te twee uren.

Anno XV^c LV wast een
sulcken natte somer dattet begonst
te regenen van onse vrouwen
Vesitatie dach aff tot ten xvi^{en}
octobris daeraen volgende sulcx
datter geen drye dagen nae
malcanderen quamen dat het nyet
en regende, *ende* was oeck doen
sulcken dieren tijt, dat noch mannen
noch vrouwen sulcx te voren beleeft
hadden, want men gaff in de
eersten voer een half vat boters
xvi gulden

[139v]

[XV^c LV]

Die vierendels om viii gulden vi stuyvers
't kinneken om iiiii gulden vi stuyvers
een witte cop boters om ii^c stuyvers
een sacke vlas voor ii gulden
item iii^c pont coeyenkaes voer ix gulden
item iii^c soetemelcxkaes voer xv ~~st~~ gulden
een pont coeyenkaes voer negen xv penning

Een houdtmant turfs om xv gulden
om xii *gulden* om ix *gulden* om viii gulden
om vii, om vi gulden

Een paer conynen voer vii *stuvers*
een entvogel iii *stuvers*
t'Amsterdam heeft gegonde
iii hoenderen ende een entvogel
xviii *stuvers*

Anno XV^c LVII was 't soe eenen
dieren tijt in 't zaet dat gheen
menschen sulcx te vooren beleeft
hebben

Een last rogs voer hondert
golt gulden ende vii gulden

Een sack rogge voer iii^c gulden
in de may maent vijf gulden
een achgelen Geest rog gecoft
voer 39 *stuvers*

Item men heeft in junio
gecoft een sacke tarrve voer
vi gulden een achgelen garst
voer 26 *stuvers*

Een roggenbroot worde in de
mays maent 6 vercoft om
7 *stuvers*

Goeik voir 8 *stuvers*

Item de stede van Alkmaer
heeft voer de armen tot Alkmaer
gecoft 't last rog om 79 gulden

[141]

[XV^c LVII]

Ende lieten deselve backen in de
vasten geduerende tot iiii juny
ende gaven 't eerst ~~voer tre~~
't broot om iii^c st. ende dairnae
om iiii st.

Item op pyncxsteravont is t' Antwerpen
voir x sacken rog betaelt

hondert vijf gulden, die zoons
van Reijer in de Slotels wijf heeft
van 't broot gegeten

In 't selffde jaer op ten iii^e dach in
junio hebben die burgermeesteren
van Alckmaer mit het gerechte
gevisiteert alle die cloosteren
aldaer mitte gasthuysen ende
backers ende hebben uuyte cloosters
ende gasthuysen gelicht alle haer
greynen mits dat men hen
alleen liet houden een mudde
rogs ende hebben 't selve laeten
backen voir haer gemeente ende
die brode gegeven om vi stuvers i oort

Anno XVe LVIII sterff in
Spangien keyser Carolus ende
sijn uutvaert is t' Alckmaer
gehouden op sinte Pieters dach in
februario LIX stilo comuni van de
gerechte ende die schutterijen

Anno XVe LIX op ten xii aprilis
is t' Alckmaer vrede ende pays
gepubliceert tot Alckmaer van
't swaere oorloch 't welck in
't jaer LII begonnen was tusschen
Philipp die zoon Karol de V^e
ende Henric die tweede coninck
van Vranckrijck

Anno XV LVII is Rowaen
soe wert 'r ingenomen ende
gans gedestruuert

Anno XVe LVII op sinte Louris
dach was een groote slach
bij Sinte Quintijn daer.

[141v]

Daer coninck *Philips I rinen* voer
al waer wel liiii bakens
Franchoyesen ter nedergeleyt
worde ende wel 2000
ruyteren ende adels van *de* Franchosen
sijnen gevangen. Een weynich tijd

daernae worde Sinte Quintijn
met geweld gewonnen, in 't
dit selffde oirlooch heeft die
coninck van Vranckrijck Cal...
met verraet inne gecregen
't welck d'Engelschen toebehoiren

Anno XV^c LIX den x^e july is
tot Parijs in Vranckrijck
gestorven Henrich die
tweede van dier naeme die
een cloeck oorlochsmā was ende
hij worde in 't tornoy van
een monsiur de Lorge
in sijn hoofd gequest daer
hij van sterff

Anno XV^c LIX is coninck
Philips in Spangien gevaren
te scepe uuyt Zeelandt
de xxve augusti

Anno domini 1382 zipafusje
aggrata, sed statim totum
perijl

Anno domini 1420 monasteri
in Heylo fundatur dictum
Blincken tempore Jacoba
comitissae Hollandiae

Anno domini 1426 per
Phillippum ducum et Picardo
Alcmaria capitum et multi
cives interficiuntur tum nonnulli
etiam a summitate turris eccle-
siae parochialis precipiantur

Eodem anno partialis dicti Hoex
ex Alcmaria decollantur
in diversis locis

[142]

Alcmaria olim Allecmaria
ad fines provincie Hollandia
est hand procul a decursu
fluvy Rekere olim Ocken-
forde et Alcmere dicti

Anno domini sexcentesimo
fundatur templum a paganis
et gentilibus in Alcmaria

Anno domini 901 fecerunt
Frisones ex Verona irruptiones
magno exercitu et devasta-
runt Alcmaria et tumbuusse-
runt hec facta sunt tempore
Theodorici comitis Hollandiae

Anno domini 1018 tempore Teo-
Dorici quarti Hollandiae comitis
Frisones Alcmaria obtinverunt

Anno domini 1071 Godefridus Gibba-
sus dux Lotaringiae Hollandie
rector, victoria obtenta a Frisonibus,
cum ingenti preda Alcmariam intra-
vit, quo audito Frisones iam orien-
talis quam occidentales novem septi-
manis Alcmariam obsederunt, verum
ab obsidione liberati sunt subsidio
Wilhelmi episcopi Traiectensis.

*Gibba = bijnaam de Bult

Anno domini 1328 festo urbani
Alcmaria incendio conflagravit
urba xum ecclesia parochialis.

Anno domini 1382 templum Mathiae
dicatum in Alcmaria fundatur
ab australi plaga ecclesia Laurentii
in uno et eodem cemiterio.

[142v]

Anno 1426 die Hoex van
Almaer ende Kermerlant
hebben een grooten moedt geno-
men ende doer het aenstaen
van vrou Jacob gravinne van
Hollandt hebben vergadert en
verscheen hoop crysluyden ende dat
doer haer capiteyn Willem Na-
ghel burger van Almaer met
diewelcken sij getrocken sijn in
vaterlant ende ~~sijn~~ hebben daer
geweldichlijk ingenomen Mun-

nickendam, Edam, Purmerendt ende
daernae getrocken sijnde in Vries-
lant. Hebben ingenomen Enchusen
ende Medenblick ende willende
meede Hoern overweldighe. Sijn dan
van Hoern ~~tot~~-gevallen doch van
van Alcaer ten nedergeleyt ..
allen haer schout Herman Garstz.
ende Weel gevangen onder den welck
vier waren van den voernaempsten
die Wilhelm Naghel met hen ge-
nomen heeft voer den stadt segg-
de soe ghij mijn den stadt niet
overlevert soe sal ick twe bur-
gers hier terstont voer die stadt
onthoofden, waer uut binnen den
stadt groote twist ontstonde
doch wilden die stadt niet overgeven
overmidts dat sij verwachten assista-
tie van hertoch Phillips 't welcke
geschiet is want die gesonden
heeft den heere van L'Isle-Adam met
die van Amstelredam die tegens
Wilhelm Nagel ende die Kene-
maers uutgevallen is ende den
selfden geslagen daer Naghel
bleef met driehondert Alcaer-
ders ende Kermers doch sijnder veel
deur den vlucht ontcomen maer
die van Hoern hebben haer tot
Woghenum toe vervolcht al-
waer die van Hoern het Alcaer
vaendel gecregen hebben.

[143]

Anno 1427
Is Heindrik
Van Torenburg
schout van
Alcaer duer
ingeven van
sijn soon
Claes (als
somig seij-
den) int
Payegelop
van ettelicke
scippers doot
geslagen

Die hij t'onrecht
gearresteert
hadde

Anno ~~XV~~-XIII^{II} XXIX geschiede het
mirakel van *Heilig Bloet* tot
Alckmaer opten eersten dach van
may in heer Volkeris eerste
misse. Heer Jacop, pastoor van
Schoorl was sijn wijser ende
ducter.

[146]

Anno *domini* 1438 fratres tercii
ordinis francisci in Heylo assumunt
ordinum regularium

[148]

Anno 1441 sterf Volpert Schult
van Gorichom, pastoor tot
Alcmaer ende in in sijn plaetse
gecomen magister *Joannes* van
Schiedam

[151v]

Anno 1447 wert het minne-
broeders cloester in Alcmaer
gefundeert te weeten den 12 fe-
bruary op die plaetse die Hey-
lige velt genaempt werde over-
midts dat daer seven priesters
bij malcanderen eerlijck woonden.

[156]

[Anno XIII^c LIII]

Anno ut *supra* in Aprilis obyt Nicolaus
de Toorenburch et
sepulcrum in monasterio
regularium
in Heylo.

[156v]

Anno XIII° LXVI

In 't jaer voirs. op Sinte Louris avont
worde Gerrijt Aerntsz. gegeven
die proven tot Colen.

[158]

[1458]

In 't jaer voors. worde die eerste
steen geleyt van *den* thooren van
Alckmair op die octave van
Onse Vrouwen dach Assumptio
Marie.

[158v]

[Anno XIII° LXVI]

In 't jaer voirs. upte xv^{den} Junii worde
Jan Gerryt Willemsz. gegeven die
proven tot Colen

[159v]

Anno 1464 sterf Jacob Dwang
schout van Alcmaer sittende
aen syn tafel

[160v]

[XIII° LXIII]

Anno *presenti* coft men een achtendeel
tarruwen om vyf groot.

[161v]

Anno 1467 heeft Aelbrecht
van Raephorst, schout van Haer-
lem, rentemeester van hertoch
Phillips, gefundeert het
Vrouwen Broeders Cloester op
Zwanegest by Alcmaer
tusschen Nienburch ende Olden-
burch alias Middelburch.

In 't selfde jaer sterf Gode-
fridus de Traiecto pastoor
van Alcmaer.

Anno 1468 den eersten novem-
bris

[162v]

Anno XIII° LXIX

Anno ut supra ix^o die primi
et felicissimi anni ; worde
dat fundament geleyt van de
kercke van Alckmaer.